

Kulturhistorisk inventering

**SÖDERBÄRKE
KYRKOGRÅRD**

Bilaga 8, skyddsvärda gravvårdar

Område H-J

Område H

KARAKTÄRISERING

Etablering	1914-1920, områdets gravvårdar är uppförda från 1950-talet och framåt.
Historiska gravtyper	Enskilda kistgravar.
Läge	Området sträcker sig som en öst-västorienterad korridor tvärs genom område G. Området separerar även område I och J på liknande sätt. Öster om området finns kyrkogårdens parkeringsplats och till väst nuvarande prästgården.
Gångar, vägar och belysning	Området är uppfört på två sidor om en asfalterad gångväg som sträcker sig från kyrkogårdens parkeringsplats till prästgården. Gångvägen är för tillfället avskärmad från prästgården med nyplanterad häck och ett stängsel.
Träd och buskar	Området innefattar fem björkar som tillsammans bildar en allé längs med gångvägen. Området avskärmas mot resterande områden i närheten av rygghäckar.
Gravvårdar	Området innehåller endast två rader med gravvårdar på var sida om den asfalterade gångvägen. Samtliga gravvårdar är placerade med framsidan mot gångvägen framför en rygghäck. De flesta av områdets gravvårdar är stora modernistiska stenvårdar i bredlåg eller låg-smal tappning. Samtliga gravvårdar tillkomna innan 1964 är uppförda på enskilda gravrätter, ofta uppförda som familjegravar. De gravvårdar som är uppförda i området innan 1964 bidrar till förståelsen uppdelning mellan allmänna och enskilda gravar i område G.
Avfallshantering och tappställe	Området innefattar ett tappställe samt en liten träbod för soptunnor. Träboden är uppförd med tryckimpregnerat virke och tjärpappsbeklätt, flackt sadeltak.
Plats med bänkar	I mitten av området finns en liten plats med bänkar på var sida om gångvägen. Bänkarna är uppförda genom att sittbrädor infästs mellan två sidostenar i granit.
Siktlinjer	Området utgör en enda inramad siktlinje mellan kyrkogårdens parkeringsplats och prästgården. Områdets björkar och rygghäckar är särskilt viktiga för möjligheten att uppleva siktlinjen.
Samband med andra områden	Området hänger ihop med område G, I och J. Den enda anledningen till att områdena delats upp i fyra separata områden är för att de olika områdena ska kunna bedömas på en rimlig detaljnivå på ett administrativt genomförbart sätt.

Värdering

- Större gravvårdar uppförda innan 1964 bidrar till ökad förståelse för uppdelningen mellan allmänna och enskilda gravar i område G och är således värdefulla.
- Områdets rygghäckar utgör en viktig komponent i områdets siktlinje. Rygghäckarna utgör även viktiga komponenter i enskilda gravvårdars arkitektoniska helhet.
- Området återspeglar tydligt arkitekten Harald Wadsjös idéer om rygghäckar och fondväxter i modernistisk kyrkogårdsarkitektur.

Urvalspremissor

Gravvårdar som besitter en eller flera skyddsvärda egenskaper (se bilaga 1) tillskrivs mycket högt skyddsvärde. Inom område H finns en gravvård med titel som tillskrivs mycket högt skyddsvärde.

Större gravvårdar uppförda innan 1964 som kan bidra till en ökad förståelse för uppdelningen mellan allmänna och enskilda gravar i område G tillskrivs mycket högt värde.

Särskilt skyddsvärda gravvårdar

Gravnummer	Ålder	Namn på grav	Skyddsvärde
H51-52	1960-tal	-	Mycket högt
H55-56	1966	Adolf Jansson	Mycket högt
H57-58	1962	Erik Eriksson	Mycket högt
H59-60	1960	Hilma Pettersson	Mycket högt
H63-64	-	Emil Jansson	Mycket högt
H67-69	1963	Göte Jakobsson	Mycket högt



Område I

KARAKTÄRISERING

Etablering	1914-1920. Området har endast ett fåtal kvarvarande gravvårdar från innan 1980. Gravvårdar uppförda efter 1980 är inte inventerade.
Historiska gravtyper	Enskilda och allmänna kistgravar, urngravar.
Terräng och läge	Området är situerat öster om område G och norr om område H. I väst finns en häck som markerar kyrkogårdens avslut mot nuvarande prästgården. I norr finns den äldre kyrkogårdsmuren från 1700-talet.
Gångar, vägar och belysning	Området avgränsas från område G av en asfalterad gångväg i öst. En övervuxen markstensbelagd stig löper längsmed områdets nord- och västsidor.
Träd och buskar	Området innefattar rygghäckar.
Gravvårdar	Området innefattar endast ett fåtal gravvårdar uppförda innan 1980. Bland dessa finns ett fåtal stål- och järnkors, ett par hällar samt låg-smala och bredlåga gravvårdar i sten. Korsen och hällarna är från tidsperioden 1920-1940. De större stengravvårdarna koncentreras till områdets västligaste rad och består till stor del av familjegravar utan angivet datum för uppförande av stenen.
Samband med andra områden	Området hänger ihop med område G, H och J. Den enda anledningen till att områdena delats upp i fyra separata områden är för att de olika områdena ska kunna bedömas på en rimlig detaljnivå på ett administrativt genomförbart sätt.

Värdering

- Området innehåller ett fåtal värdefulla äldre gravvårdar.
- Områdets rygghäckar kan utgöra ett värdefullt ekologiskt tillskott till kyrkogårdsmiljön.
- Området återspeglar tydligt arkitekten Harald Wadsjös idéer om rygghäckar och fondväxter i modernistisk kyrkogårdsarkitektur.

Urvalspremissor

Eftersom området innehåller mycket få gravvårdar uppförda innan 1980 tillskrivs inga av de kvarvarande äldre gravvårdarna skyddsvärde, då dessa saknar sin historiska kontext.

Område J

KARAKTÄRISERING

Etablering	1914-1920. Områdets gravvårdar är uppförda mellan 1920 och 1950.
Historiska gravtyper	Allmänna och enskilda kistgravar.
Terräng och läge	Området är beläget i en södersluttning väster om område G och söder om område H. Området angränsar till en häck som markerar kyrkogårdens avslut i väst samt kyrkogårdens avslut mot Kyrkogatan i söder. Området angränsar till en asfalterad gångväg i öst.
Gångar, vägar och belysning	
Träd och buskar	Området innehåller ett antal björkar i söder samt två mindre träd i mitten av området. Rygghäckar avdelar samtliga rader i området i nord-sydlig riktning.
Gravvårdar	Områdets västligaste rad innefattar större enskilda gravar från 1920-1952. De flesta av dessa gravar är familjegravar. Alla gravvårdar tillhörande de enskilda gravarna är stora och uppförda i granit. De allmänna gravarna sprider ut sig mellan områdets stora rygghäckar och består till hög andel av olika slags smidesjärnsvårdar. De flesta av de allmänna gravarnas gravvårdar är uppförda mellan 1925 och 1940. Området som struktur delar stora likheter med område G.
Likheter med område G	
Samband med andra områden	Området hänger ihop med område G, H och I. Den enda anledningen till att områdena delats upp i fyra separata områden är för att de olika områdena ska kunna bedömas på en rimlig detaljnivå på ett administrativt genomförbart sätt.



Värdering

- Området som struktur delar stora likheter med område G. Dessvärre saknar området det stora antal gravvårdar i tätt sammanfogat mönster som återfinns i vissa delar av område G, vilket är anledningen till att område G valts ut som representant för uppdelning mellan allmänna och enskilda gravar istället för område J.
- Området innehåller ett stort antal gravar som är värdefulla som solitärer. Särskilt områdets smidesjärnsgravvårdar är värdefulla eftersom de bär anknytning till Söderbärke som historisk järnframställningsbygd.
- Områdets rygghäckar utgör ett värdefullt arkitektoniskt komplement till vissa enskilda gravvårdar men kan även utgöra ett värdefullt ekologiskt inslag på kyrkogården. Området återspeglar tydligt arkitekten Harald Wadsjös idéer om rygghäckar och fondväxter i modernistisk kyrkogårdsarkitektur.

Urvalspremissor

Gravvårdar som besitter en eller flera skyddsvärda egenskaper (se bilaga 1) tillskrivs mycket högt skyddsvärde. Inom område J finns särskilt många gravvårdar med de skyddsvärda egenskaperna:

- Ovanlig
- Lokalt hantverk
- Lokalt material
- Rik inskription

Stora enskilda gravar och familjegravar från tidsperioden 1920-1950 finns representerade i urvalet av värdefulla gravvårdar för område B, C och D, och tillskrivs därför inget skyddsvärde i område J. Mindre stengravvårdar finns representerade inom område G och tillskrivs därför inget skyddsvärde i område J så länge som dessa inte är unika inom området.

Särskilt skyddsvärda gravvårdar

Gravnummer	Ålder	Namn på grav	Skyddsvärde
J380	1953	Anders Fredrik Andersson	Högt
J399	-	Nils Larsson	Högt
J441	1934	Hedda Vilhelmina Hedfors	Mycket högt
J464	1932	Matilda Gruvman	Mycket högt
J487	1932	Nils Birger Hedfors	Mycket högt
J489	1932	Anders Jansson	Mycket högt
J499	1931	Kristina Dunderberg	Mycket högt
J504	1931	Anna Mathilda Lundkvist	Mycket högt
J531	-	Mor	Mycket högt
J542	1930	Sara Sofia Andersson	Mycket högt
J550	1930	Erik Gustav Gustavsson	Mycket högt
J588	1929	Lovisa Jansson	Mycket högt
J591	1929	Lars Andersson	Mycket högt
J605	1928	Brita Kajsa Samuelsson	Mycket högt
J607	1936	Johan Lundgren	Mycket högt
J627	1935	Sofia Pettersson	Mycket högt

Namn:	-
Titel:	-
Gård:	-
Ålder:	1960-tal
Material:	Granit

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Adolf Jansson
Titel:	Stenarbetare
Gård:	
Ålder:	1966
Material:	

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel	X		

Kommentar:



Namn:	Erik Eriksson
Titel:	
Gård:	Vibberbo
Ålder:	1962
Material:	Röd granit

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:	
------------	--



Namn:	Hilma Pettersson
Titel:	
Gård:	Vibberbo
Ålder:	1960
Material:	Diabas

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Emil Jansson
Titel:	
Gård:	
Ålder:	-
Material:	Röd granit

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Göte Jakobsson
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1963
Material:	Granit

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur	X	Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning på befintlig gravplats	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom samma kvarter	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Anders Fredrik Andersson
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1935
Material:	Diabas

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återvändas inom område J eller G	X
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar: Ifall gravvården återvänds bör den återbruka den befintliga inskriptionen H.V./SOV I RO. Gravvården bör om möjligt resas så att den är möjlig att uppleva för kyrkogårdens besökare.



Namn:	Nils Larsson
Titel:	
Gård:	
Ålder:	-
Material:	Diabas

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas inom område J eller G	X
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar: Ifall gravvården återanvänds bör den om möjligt/lämpligt återbruka den befintliga inskriptionen Vår Far.



Namn:	Hedda Vilhelmina Hedfors
Titel:	
Gård:	Björso
Ålder:	1934
Material:	Smidesjärn/rostfritt stål

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk			
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Hög ålder		Personhistoria		Kan återanvändas inom område J eller G	
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Matilda Gruvman
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1932
Material:	Stål/koppar

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas inom område J eller G	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning	X	Titel			

Kommentar:



Namn:	Nils Birger Hedfors
Titel:	
Gård:	Björso
Ålder:	1932
Material:	Smidesjärn/rostfritt stål

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk			
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Hög ålder		Personhistoria		Kan återanvändas inom område J eller G	
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Anders Jansson
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1932
Material:	Smidesjärn/rostfritt stål

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X		
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Hög ålder		Personhistoria		Kan återanvändas inom område J eller G	
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Kristina Dunderberg
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1931
Material:	

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas inom område J eller G	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning	X	Titel			

Kommentar:



Namn:	Anna Mathilda Lundkvist
Titel:	
Gård:	Norn
Ålder:	1931
Material:	Järn/koppar

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas inom område J eller G	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Mor
Titel:	
Gård:	
Ålder:	-
Material:	Järn

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas inom område J eller G	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Sara Sofia Andersson
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1930
Material:	Granit

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk		Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig		Kan återanvändas inom område J eller G	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Erik Gustav Gustavsson
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1930
Material:	Järn/Koppar

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X		
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	X
Hög ålder		Personhistoria		Kan återanvändas inom område J eller G	X
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Lovisa Jansson
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1929
Material:	Smidesjärn

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas inom område J eller G	
Hög ålder		Personhistoria			
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Lars Andersson
Titel:	Skepparen
Gård:	
Ålder:	1929
Material:	Järn

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X		
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Hög ålder		Personhistoria		Kan återanvändas inom område J eller G	
Konstnärlig utformning		Titel	X		

Kommentar: Mycket värdefull plakett med värdefullt typsnitt



Namn:	Brita Kajsa Samuelsson
Titel:	
Gård:	Viksberg
Ålder:	1928
Material:	Smidesjärn

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk	X		
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Hög ålder		Personhistoria		Kan återanvändas inom område J eller G	
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Johan Lundgren
Titel:	
Gård:	Tolvsbo
Ålder:	1936
Material:	Smidesjärn/rostfritt stål

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription	X	Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk			
Gravvård i gjutjärn/trä	X	Lokalt material	X	Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Hög ålder		Personhistoria		Kan återanvändas inom område J eller G	
Konstnärlig utformning		Titel			

Kommentar:



Namn:	Sofia Pettersson
Titel:	
Gård:	
Ålder:	1935
Material:	Diabas

Motivering/Skyddsvärden

Del av arkitektonisk helhet		Rik inskription		Skyddsvärde:	Mycket högt
Del av värdefull struktur		Lokalt hantverk			
Gravvård i gjutjärn/trä		Lokalt material		Bevaras i nuvarande utformning inom område J eller G	X
Gårdsnamn		Ovanlig	X	Kan återanvändas på befintlig gravplats	
Hög ålder		Personhistoria		Kan återanvändas inom område J eller G	
Konstnärlig utformning	X	Titel			

Kommentar:



